

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qualiter anima separata a corpore patiatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD PRIMVM ergo dicendum, quod beata uirgo a fomite liberata fuit miraculose.

AD II. Dicendum, quod irascibilis & concupiscibilis obediunt rationi in quantum motus earum, vel ordinantur vel comprimuntur per rationem, non tamen ita quod totaliter inclinatio earum tollatur.

AD III. Dicendum, quod virtus in irascibili & concupiscibili existens non contrariatur corruptioni predictæ: unde totaliter eam tollit. Contrariatur autem superexcellente inclinationis predictarum virtutum in sua objecta, & hoc per uirtutem tollitur.

AD IIII. Dicendum, quod temperatus secundum phil. non caret omnino concupiscentiis: sed concupiscentiis vehementibus, quales possunt inesse continenti.

AD V. Dicendum, quod ex parte illorum omnium quatuor, contingit quod sensualitas in hac uita non curetur: Ipse enim Deus quamuis sit potens curare, tamen secundum ordinem suæ sapientiæ disposuit, ut non curetur in hac uita. similiter donum gratie quod per Christum nobis confertur, quamuis sit efficacius quam peccatum primi hois, non tamen ordinatur ad remouendam corruptionem predictam quæ est naturæ: sed ad remouendam culpam personæ. Similiter huiusmodi corruptio quamuis sit contra statum nature primitiue instituta, est tamen consequens principia nature sibi relicta. est etiam homini utile ad uitandum elationis uitium ut sensualitatis infirmitas maneat 2. Cor. 12. Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi simul⁹ carnis meæ, & ideo post baptismum remanet hæc infirmitas in homine, sicut sapiens medicus dimittit aliquem morbum non curatum, qui non posset curari sine periculo maioris morbi.

QVÆSTIO XXVI.

De passionibus anime

In decem articulos diuisa.

¶ Primo queritur, Vtrum naturaliter anima separata a corpore patiatur.

¶ Secundo, Quomodo anima coniuncta corpori patiatur.

¶ Tertio, Vtrum passio sit tantum in appetitiua sensitua.

¶ Quarto, Secundum quid attendatur contrarietas & diuersitas inter anime passionibus.

¶ Quinto, Vtrum spes, timor, gaudium, & tristitia sint quatuor principales passionibus.

¶ Sexto, vtrum passionibus mereamur.

¶ Septimo, vtrum passio adiuncta merito diminuat aliquid de merito.

¶ Octauo, vtrum huiusmodi passionibus fuerunt in Christo.

¶ Nono, vtrum passio doloris fuerit in anima Christi, quantum ad superiorem rationem.

¶ Decimo, vtrum per doloris passionibus, qui erat in superiori ratione Christi, impediretur gaudium fruitionis, & econuerso.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum anima separata a corpore patiatur.

QVÆSTIO est de passionibus anime. & primo queritur, vtrum anima separata a corpore patiatur. & uidetur, quod non patiatur ab

igne corporeo. Aug. enim dicit 12. super Genes. ad literam, agens est præstantius patientes: sed anima quod liber corpore est præstantior. ergo ab igne corporeo anima pati non potest. Sed diceretur, quod ignis agit in animam, ut est instrumentum diuinæ iustitiæ indicantis.

¶ 2 Sed contra, Instrumentum non complet actionem instrumentalem, nisi exercendo actionem naturalem, sicut aqua baptismi sanctificat animam la uando corpus, & terra facit seannum secundo lignum: sed ignis nullam actionem naturalem potest habere circa animam, ut instrumentum diuinæ iustitiæ. ergo &c. Sed diceretur quod naturalis actio ignis est cremare, & sic naturaliter agit in anima in quantum seum defert cremabilia.

¶ 3 Sed contra, Cremabilia que dicitur anima se cum deferre, sunt peccata, quibus non contrariatur ignis corporeus. ergo cum omnis actio naturalis sit ratione contrarietatis, uidetur quod anima non possit pati ab igne corporeo in quantum se cum defert cremabilia.

¶ 4 Præter. Aug. dicit 12. super Gen. ad literam, non sunt corporalia: sed similia corporalibus quibus anima corporibus. ex utraque afficiunt bene seu male. ergo ignis quo anima separata punit, non est corporeus.

¶ 5 Præter. Damasc. dicit in fine 4. li. Tradetur diabolus & demones eius, & homo eius. scilicet Antichristus & impij & peccatores in ignem æternum, non materialē qualis est qui apud nos est; sed qualem utique nouit Deus. Omnis autem ignis corporeus materialis est. ergo ignis quo anima separata patitur non est corporeus. Sed dicendum, quod ignis ille corporeus affligit animam in quantum est ab ea uisus, ut dicit Grego. in 4. Dial. ignem eo ipso patitur anima quo uidet, & sic illud quod immediate affligit animam, non est corpus; sed similitudo corporis apprehensa.

¶ 6 Sed contra, uisum ex hoc quod est uisum est perfectio uidentis. ergo ex hoc quod est uisum, non inducit afflictionem uidenti: sed magis delectationem. Si ergo aliquid uisum affligat, hoc erit in quantum est alijs nocuum: sed ignis non potest alij affligere animam agendo in ipsam ut probatum est. ergo nec ab igne patitur anima, eo ipso quod uidet.

¶ 7 Præter. Agentis ad patiens est aliqua proportio: sed incorporei ad corpus nulla est proportio. ergo anima non potest ab igne corporeo, cum sit incorporea, pati.

¶ 8 Præter. Si ignis corporeus non naturaliter in animam agit, oportet quod hoc fiat per aliquam uirtutem superaditam. aut ergo illa uirtus est corporalis, aut spiritualis, spiritualis esse non potest, quia res corporalis spiritualis uirtutis susceptiua non est. si autem est corporalis, cum omni uirtute corporali anima præstantior sit, per hanc uirtutem ignis in eam agere non poterit. ergo nec naturaliter nec supernaturaliter anima pati potest. Sed dicendum, quod anima per peccatum redditur ignobiliore creatura corporali.

¶ 9 Sed contra, Aug. dicit in lib. de vera religione quod substantia uiuens est dignior qualibet substantia non uiuente: sed anima rationalis post peccatum adhuc remanet uiuens uita naturali. ergo non efficitur dignior igne corporali, quod est substantia non uiuens.

¶ 10 Præter. Si ignis ille corporeus affligit animam, hoc non est nisi in quantum apprehendit uel sentit ut nocuus: sed ex hoc aliquid nocet quod aliquid admittit, unde Aug. dicit, quod malum ideo nocet, quia admittit bonum. ignis autem corporeus nihil ab anima potest adimere. ergo eam affligere non potest. Sed dicendum. Quest. dist. S. Tho. MMM 3 dum

c. 6. circa me di. to. 3.

c. 35. a med. to. 3.

li. 3. c. 4. circa finem.

c. 24. par. 2 princ.

c. 55. aliquot. culum a pri. o. 11.

Inch. ea. 15. com. 3.

dum, quod adimit diuinæ uisionis gloriam.

¶ 11 Sed contra, pueri qui pro solo originali damnantur carent diuina uisione. Si ergo nihil aliud ignis corporeus a damnatis adimit, nõ erit maior poena eorum, qui pro peccatis actualibus puniuntur in inferno, quam puerorum qui puniuntur in limbo, quod est contra Augustinum.

*Exheridion
t. 91, cap. 3.*

¶ 12 Præter. Omne quod agit in alterum, imprimit in ipsum similitudinem suæ formæ per quam agit; sed ignis agit per calorem, cum ergo anima non possit calefieri, uidetur quod non possit ab igne pati.

¶ 13 Præter. Deus prior est ad miserendum, quam ad puniendum; sed per instrumenta diuinæ misericordiae, scilicet sacramenta aliquis inuoluntarius & resistens non iuuatur, præcipue si sit adultus, ergo per instrumentum diuinæ iustitiæ, quod est ignis corporeus anima inuita non recipiet poenam. Constat autem quod uoluntarie non recipit, ergo nullo modo per ignem corporeum anima puniatur.

¶ 14 Præter. Omne quod patitur ab aliquo, aliquo modo mouetur ab eo; sed si nullam spem motus anima potest moueri ab igne corporeo, ut per inductionem patet, ergo anima non potest pati ab igne corporeo.

Aliquantulum a me. II.

¶ 15 Præter. Omne quod patitur ab aliquo communicat cum eo in materia, ut uidetur per Boetium in libro de Duabus Naturis & una persona Christi; sed anima & ignis corporeus non communicant in materia, ergo non potest pati ab igne corporeo.

SED CONTRA est, quod Lucæ 16. Diues in inferno positus secundum animam tantum dicitur, crucior in hac flamma.

¶ 2 Præter. Gregorius in 15. libro Moralium super illud Iob 20. Deurabit cum ignis qui non succenditur, sic dicitur, gehennæ ignis cum sit corporeus, & in semetipso reprobos corporaliter exurat, nec studio humano succenditur, nec lignis nutritur; sed creatus semel durat inextinguibilis, & succensione nõ indiget, & ardore non caret.

¶ 3 Præter. Casiodorus dicit in libro de Anima, quod anima a corpore separata suis sensibus efficacius audit & uidet, quam dum est in corpore; sed dum est in corpore, affligitur sentiendo ab aliquo corpore, ergo multo magis cum est a corpore separata.

¶ 4 Præter. Sicut anima est incorporea, ita & demones; sed demones patiuntur ab igne corporeo, ut patet Matthæ 25. Ite maledicti &c. ergo & anima separata.

¶ 5 Præter. Maius est animam iustificari, quam animam puniri; sed aliqua corporalia agunt in animam ad iustificationem ipsius, in quantum sunt diuinæ misericordiae instrumenta, ut patet in sacramentis ecclesiæ, ergo possunt aliqua corporalia agere in animam ad eius punitionem, in quantum sunt instrumenta diuinæ iustitiæ.

¶ 6 Præter. Ignobilis potest pati a nobiliori; sed ignis corporeus est nobilior quam anima damnata. ergo animæ damnatorum possunt pati ab igne corporeo, probatio mediæ, quodlibet ens nobilius est non ente; sed non esse est nobilius quod esse animæ damnatorum, ut patet Matthæ 26. melius erat ei si natus non fuisset homo ille, ergo quodlibet ens est nobilius anima damnata, & ita ignis corporeus.

RESPON. Dicendum, quod ad euidenciam huius questionis, & sequentium scire oportet, quid proprie sit passio. Sciendum est igitur, quod nomen passionis dupliciter sumitur, cõiter & proprie. Cõmuniter quidem dicitur passio receptio alicuius quocumque modo, & hoc sequendo significationem uocabuli, nam passio dicitur a patin Græce, quod est recipere. proprie uero dicitur passio sicut

F quod actio & passio in motu consistunt, prout aliquid recipitur in patiente per uiam motus, & quod omnis motus est inter contraria, oportet illud recipi in patiente, esse contrarium alicui quod a patiente abicitur. Secundum hoc autem quod recipitur in patiente patiens agenti assimilatur, & inde est quod proprie accepta passio agens contrariatur patienti, & omnis passio abicit a substantia huiusmodi autem passio non est nisi secundum motum alterationis. Nam in motu locali non recipitur aliquid immobile, sed ipsum mobile recipitur in aliquo loco. In motu autem augmenti & diminutionis recipitur, uel abicitur non forma, sed aliquid substantiale, uel potest alimentum, ad cuius additionem, uel subtractionem sequitur quantitas magnitudo, uel paruitas. In generatione autem & corruptione non est motus nec contrarietas, uel alterationis præcedentis, & sic secundum motum alterationem est proprie passio, secundum quoniam una forma contraria recipitur, & alia expellitur.

Quia ergo actio proprie accepta, est cum quadam abiectione, prout patiens a pristina qualitate immutatur in contrarium, ampliat nomen passionis sicut in usu loquentium, ut qualitercumque aliquid impediatur ab eo quod sibi competit, potest dici passio; sicut si dicamus graue pati ex hoc quod prohibetur, ne deorsum moueatur, & hominibus si prohibeatur suam facere uoluntatem. Passio igitur primo modo accepta inuenitur in anima & in qualibet creatura, eo quod omnis creatura habet aliquid potentialitatis admissum, ratione cuius omnis creatura subsistens est alicuius receptio passio uero secundo modo accepta non inuenitur nisi ubi est motus & contrarietas; motus autem non inuenitur nisi in corporibus, & contrarietas terminum uel qualitatum in solis generalibus, & contrarietibus. Unde sola huiusmodi propria passio potest pati non potest; & si etiam aliquid recipitur, hoc fit per transmutationem a contrario in contrarium, sed per simplicem agentis influxum, sicut illuminatur a sole. Tertio uero modo, quo transumptio transumptiue sumitur, anima potest pati in modo, quo eius operatio potest impedi.

Quia ergo attendentes passionem in anima proprie acceptam non posse, dixerunt omnia, que dicuntur in scripturis de poenis corporalibus, damna torum in inferno, non esse metaphoricæ, ut si per huiusmodi corporales penas apud nos notas significarentur afflictiones spirituales, quibus spiritus damnati puniuntur, & e contrario per corporales delectationes representatas in scripturis intelligimus spirituales delectationes beatorum, & huiusmodi opinionis uideatur se Origenes & Algazel; sed quia resurrectionem credentes non solum credimus futuram esse, sed etiam spirituum, sed corporum; corpora uero pati non possunt nisi corporali poena, eadem poena horribilibus post resurrectionem, & spiritibus debentur, ut patet Matthæ 25. ubi dicitur, Ite maledicti in ignem, &c. id oportet dicere, ut Augustinus probat, & de uisitatione Dei, ipsos spiritus poenis corporalibus & poena damnatorum; quia beati sublimantur in id, quod coram matris excedit. Unde beatificanti per fructum diuinum, & corporalis tormentis puniuntur in id, quod sub eis est, & corporalis tormentis puniuntur in id, quod sub eis est, & anima separata afficitur quod est aliquid penitus spiritus corporalibus, nisi corporalibus similibus. Quibus similes sunt illæ poenæ per quas affliguntur damnati.

I sionis transumptiue sumitur, anima potest pati in modo, quo eius operatio potest impedi.

K

tes. & hoc modo vñ sensisse Aug. 12. super Gene ad
 literam. & Avicen. sed hoc esse non potest. nam hu
 iusmodi similitudines corpori nō possunt esse in
 telligibiles: quia illæ sunt uniuersales, ex quorū cō
 sideratione affectio aīa non infertur: sed magis io
 cunditas in cōsideratione ueritatis. Vnde oportet
 quod intelligatur de similitudinibus imaginarijs, q̄
 quidē esse non possunt nisi in organo corporali, ut
 a philo. probatur. Quod quidem & aīa separata &
 spiritibus demonum deest. Vnde alij dicunt, qd ab
 ipsis corporibus aīa separata paritur. Quod quidē
 qualiter esse possit a diuersis diuersimode assignat.
 Quidam n. dicūt, quod aīa separata suis sensibus uti
 tur: vnde ignem corporeum sentiendo ab igne pun
 nitur. & hoc est quod Greg. in 4. Dial. dicere vñ, qd
 ignem eo ipso patitur anima quo videt: sed istud nō
 vñ verum. Primo quidem, quia actus sensitiuarum
 potentiarum esse non possunt, nisi mediātibz or
 ganis corporalibus, alias aīa sensibiles brutorum
 essent incorruptibiles, ut pote per se suas potentes
 habere operationes. Secūdo, quia dato quod senti
 rent aīa separata, non tñ possent a sensibilibz affli
 gi nam sensibile est perfectio sentientis in quantum
 hōi, sicut & intelligibile intelligentis. Vnde aliq̄
 sensuum vel intellectum non infert dolorem vel
 tristitiam, in quantum hōi: sed in quantum est no
 cium, uel apprehenditur ut nocium. Vnde oportet
 inuenire modū, quo ignis animæ separata pos
 sit esse nocium. Nec potest esse quod quidā dicūt,
 quod quāuis ignis ille corporeus non possit esse
 spiritui nocium, potest tamen apprehendi ut noci
 us, quod uideretur consonum ei, quod Greg. dicit
 in 4. dial. quia cremari se inspicit diabolus cremat.
 Non enim est probabile quod demones, qui acui
 mine sensus vigēt, multo melius suam naturam &
 ignis corporalis non cognoscant quam nos. ut fal
 so credāt ignem corporeum sibi posse nocere. Vñ
 de dicendum, quod vere & non solum secundū ap
 parētiam ab igne corporeo affliguntur. & hoc est,
 quod Greg. dicit in 4. dial. Colligere ex dictis euan
 gelicis possumus, quod incendium aīa non solum
 uidendo, sed et̄ experiendo patitur. Cuius quidem
 modum aliqui hoc modo assignant dicentes, ignē
 corporeum ut est instrumentum diuine iustitiæ in
 animā agere posse: quāuis hoc fm naturam non
 possit. Multa enim sunt quæ ad aliquid efficiēdum,
 non sufficiūt ex propria natura, quod efficere pos
 sunt ut sunt instrumenta alterius agentis: sicut ignis
 elementaris non sufficit ad generationē carnis, nisi
 ut instrumentū uirtutis nutritiæ. sed hoc sufficiens
 non vñ. nam instrumentum non agit illam actionē,
 quæ propriam naturam excedit: nisi exercendo ali
 quam connaturalem, ut in obijciendo dictum est.
 Vnde oportet inuenire aliquē modum, per quem
 aīa qualiter naturaliter patiat aīa ab igne corporeo.
 Quod quidem hoc modo intelligi pot. Substantiā
 enim corporeā corpori uniri cōtingit dupliciter,
 uno modo ut forma, in quantum uiuificat corpus:
 alio modo, ut motorem mobilū, uel locatum loco
 per aliquam operationem, siue per aliquam habitu
 dinē. Quia uero forma & eius, cuius est forma, est
 unum esse, unio substantiæ spiritualis ad corporalē
 p modum formæ, est unio quātum ad esse. Nullius
 aut rei esse est suæ potestati subiectū. & ideo nō est
 in potestate substantiæ spiritualis uniri corpori, uel
 ab eo separari p modū formæ: sed hoc lege naturæ
 agit, uel uirtute diuina: sed quia operatio rei est in

A potestate operatis uoluntarie, ideo in potestate na
 tura spiritualis est uniri corpori per modum moto
 ris, aut locati, & separari ab eo secundum ordinem
 naturæ: sed quod substantia spiritualis hoc modo
 corporali uniri ab ea detineatur & impediatur, &
 quasi ligerur est supra naturam. Ignis ergo ille cor
 poreus agens, ut instrm diuina iustitiæ facit aliquid
 supra uirtutem naturæ. scilicet animam detinere, uel liga
 re: sed ipsa unio per modum prædictum est natura
 lis, & sic patitur anima ab igne corporeo illo tertio
 modo supradicto, prout dicimus pati omne id, qd
 impeditur a propria actione, uel ab alio sibi compe
 tenti. & hunc modū passionis Aug. ponit in 21. lib.
 de ciuit. Dei, sic dicens. Cur non dicamus, quamuis
 miris tñ ueris modis etiā spiritus incorporeos pos
 se poena corporalis ignis affligi, si spiritus hominū
 etiam ipsi profecto incorporei, & nunc potuerint
 includi corporalibus mēbris, & tunc poterunt cor
 porū suorum uinculis insolubilit̄ alligari? Adhæ
 rebunt ergo incorporei spiritus demonum corpo
 reis ignibus cruciadi, non ut ignes ipsi, quibus adhæ
 rebunt eorū iunctura insp̄rentur & animalia fiant:
 sed miris & ineffabilibus adherendo accipientes ex
 ignibus poenam, non dantes ignibus uirtū. hunc mo
 dū Greg. ponit in 4. Dial. sic dicens. dum ueritas pec
 catorē diuine damnati in igne perhibet, quisnam
 sapiens reprobōrū animas teneri ignibus neget?
B de ciuit. Dei, sic dicens. Cur non dicamus, quamuis
 miris tñ ueris modis etiā spiritus incorporeos pos
 se poena corporalis ignis affligi, si spiritus hominū
 etiam ipsi profecto incorporei, & nunc potuerint
 includi corporalibus mēbris, & tunc poterunt cor
 porū suorum uinculis insolubilit̄ alligari? Adhæ
 rebunt ergo incorporei spiritus demonum corpo
 reis ignibus cruciadi, non ut ignes ipsi, quibus adhæ
 rebunt eorū iunctura insp̄rentur & animalia fiant:
 sed miris & ineffabilibus adherendo accipientes ex
 ignibus poenam, non dantes ignibus uirtū. hunc mo
 dū Greg. ponit in 4. Dial. sic dicens. dum ueritas pec
 catorē diuine damnati in igne perhibet, quisnam
 sapiens reprobōrū animas teneri ignibus neget?
C AD PRIMUM ergo dicendum, quod agens non
 oportet simpliciter esse præstantius patiente: sed se
 cundum quod est agens. & sic ignis in quantum agit
 in animam, ut instrumentum diuine iustitiæ, est ani
 ma præstantior, quāuis non simpliciter.
 AD SECUNDUM dicendum, quod in illa passione,
 & actione est aliquid naturale, ut dictum est.
 AD TERTIUM dicendum, qd obiectio illa pcedit
 de passione secundo modo dicta, quæ est per for
 marū contrarietatem. & hoc tibi esse non potest.
 AD QUARTUM dicendum, qd Aug. circa hoc 12. su
 per Gen. ad literam, nihil expresse determinat: sed
 loq̄ inquirendo p modū dubitationis. Vñ nō dicit
 absolute, qd ea quibus animæ separata affliguntur,
 nō sunt corporalia sed similia corporalibus: sed lo
 quitur sub conditione. scilicet si essent hōi, tñ eis
 possent aīa affici, uel a letitia, uel a tristitia: & simi
 liter quod dicit, qd ad corporalia loca non ferī, nisi
 cum alio corpore, sub dīstīctōne dicit adiungens,
 uel non localiter, scilicet per cōmensurationem ad locū.
 AD QUINTUM dicendum, quod in poena animæ
 separata duo est considerare, scilicet affligens primum, &
 proximum. affligens primum est ipse ignis corpo
 ralis, detinens animam per modum prædictum: sed
 hoc tristitiam animæ non ingereret, nisi hoc esset
 ab anima apprehensum. Vnde proximum affligens
 est ignis ipse detinens apprehensus, & iste ignis non
 est materialis: sed spiritualis. & sic potest verificari di
 ctum Damasc. Vel potest dici, quod dicit cum non
 materialiter agendo, sicut punit animam mate
 rialiter agendo, sicut punit corpora.
D absolute, qd ea quibus animæ separata affliguntur,
 nō sunt corporalia sed similia corporalibus: sed lo
 quitur sub conditione. scilicet si essent hōi, tñ eis
 possent aīa affici, uel a letitia, uel a tristitia: & simi
 liter quod dicit, qd ad corporalia loca non ferī, nisi
 cum alio corpore, sub dīstīctōne dicit adiungens,
 uel non localiter, scilicet per cōmensurationem ad locū.
 AD QUINTUM dicendum, quod in poena animæ
 separata duo est considerare, scilicet affligens primum, &
 proximum. affligens primum est ipse ignis corpo
 ralis, detinens animam per modum prædictum: sed
 hoc tristitiam animæ non ingereret, nisi hoc esset
 ab anima apprehensum. Vnde proximum affligens
 est ignis ipse detinens apprehensus, & iste ignis non
 est materialis: sed spiritualis. & sic potest verificari di
 ctum Damasc. Vel potest dici, quod dicit cum non
 materialiter agendo, sicut punit animam mate
 rialiter agendo, sicut punit corpora.
E AD SEXTUM dicendum, quod ille ignis appren
 ditur, ut nocium in quantum est detinens, uel ligans,
 & sic eius uisio potest esse afflictina.
 AD SEPTIMUM dicendum, qd spiritualis ad corpora
 le nō est quidē pportio pportione accepta,
 secūdum determinatam habitudinem quāritatis ad
 quantitatem, uel dimensionē ad dimensionem, uel uir
 tualis ad uirtualē: sicut duo corpora aduicē sunt
 proportionata fm dimensionē, & uirtutē. uirtus. n.
 Quæst. disp. S. Tho. MMM 4 spi.

Ca. 10. 10. 5.

Cap. 19. in 6.

In argu. 2.

Loco citate argum.

spiritualis substantiæ nō est eiusdem generis cū virtute corporali: large tñ accepta proportione p qua libet habitudine, sic est aliqua proportio spiritualis ad corporale, p quā spirituale naturaliter agere pōt in corporale, quis nō ecōuerso, nisi diuina virtute.

AD OCTAVVM dicendū, quod instrū agit actionē instrumentalem, in quantum est motum ab agente principali, per quem motum participat aliquo modo virtutem agentis principalis, non ita quod virtus illa sit in instrō secundum esse perfectum; quia motus est actus imperfectus. Obiectio autem procedit, ac si aliqua virtus perfecta in instrumēto acquireretur ad agendum actionem instrumentalem.

AD NONVM dicendū, qd aīa peccatrix simpliciter nobilior est qualibet virtute corporali secundū suā naturā: sed fm culpā efficit indignior igne corporali, nō simpliciter, sed vt est instrū diuinæ iustitiæ.

AD X. dicendū, quod ignis ille nocet animæ, non ita quod adimat ei aliquam formam absolute inhærentem, sed in quantum eius substantiæ actionem impedit, vt dictum est, ipsam detinendo.

In solut. ad 5. & 6. arg.

AD XI. dicendū, qd in pueris pp defectum gratiæ est sola carentia diuinæ visionis sine aliquo cōtrario impediēte actiue: sed damnati in inferno nō solum priuantur diuina visione pp defectum gratiæ, sed etiam impediuntur quasi per contrariū, ex hoc quod circa penas corporales occupantur.

In corp. art.

AD XII. dicendū, qd anima nō patitur ab igne quasi alterata ab eo, sed per modum prædictum.

AD XIII. dicendū, qd voluntarium est de ratione iustitiæ, non autem de rōne pœnæ, sed magis cōtra pœnæ rōnem. & ideo nō instrumenta diuinæ misericordie quæ sunt ad iustificandam, in animam renitentem agunt: sed instrumenta diuinæ iustitiæ, quæ sunt ad puniendum animam renitentem, agunt.

AD XIII. dicendū, quod obiectio illa procedit de passione proprie dicta, quæ in motu consistit, de qua nunc non loquimur.

AD XV. dicendū, quod ad hoc quod sit passio proprie loquendo, oportet quod aliquid habeat naturam contrarietati subiectam, vt dictum est: & ad hoc quod sit mutua passio, oportet quod sit materia cōis. Tñ aliquid potest pati ab altero cum quo non cōmunicat in materia sicut corpora inferiora a sole, & aliqd potest aliquo modo pati, quod nullo modo habet materiam, sicut ex prædictis patet.

In corp. art.

QVIA vero obiectio illa procedit aliquo modo, tamen non vere, ad eas per ordinem respondendum est.

Cap. 10. s. 2. mcd.

AD PRIMVM ergo dicendū est, quod illam probationem Aug. ostendit esse inualidam 21. de ciuit. Dei, dicens quidem sic arduos sine vilo suo corpore spiritus, sicut ardebat apud inferos ille diues qñ dicebat, Crucior in hac flamma: nisi conuenienter responderi cererem talem fuisse illam flammam quales oculos quos leuauit, & Lazarum vidit, qualis lingua cui humorem exiguum desiderauit in fundi, qualis digitus Lazari, quo id fieri pustulauit: vbi tamen erant sine corporibus animæ. Sic ergo incorporalis & illa flamma ex qua exarsit, potest intel ligi: & sic patet quod illa auctoritas non est efficax ad probandum propositum, nisi aliud addatur.

AD SECVNDVM dicendū, quod ignis inferni corporaliter vrit substantias incorporeas ex parte agentis, non autē ex parte patientis: sed hoc modo corporaliter vrit corpora damnatorum.

AD TERTIVM dicendū, qd verbū Cassiodori nō vi

detur habere veritatem, si de sensibus exterioribus loquatur, tamen ad hoc quod verificetur, oportet intelligi de sensibus interioribus spiritualibus.

AD QVARTVM dicendū, qd ad illam auctoritatem posset responderi, quod est ignis spiritualis, nisi pro tanto quia corpora damnatorum eo puniri non possent. Vnde ista ratio, sufficere probat propositum, & similiter sequens quæ procedit ex similitudine.

AD VLTIMVM dicendū, qd anima damnata in quantum est natura quædam, est melior non entesed in quantum est subiecta miserie & culpæ, intelligitur uerbum Domini, quod esset ei melius non esse.

ARTICVLVS II.

Primum anima corpori coniuncta patitur.

SECVNDO queritur, quomodo anima coniuncta corpori patitur, & videtur quod non potest pati per accidens, ut enim dicitur in lib. de Spiritu & Anima, propter amicitiam corporis & anime anima corpori coniuncta non potest esse libera & non potest interire. Potest tamen timere interitum timere autem est quoddam pati, ergo secundum se ipsam anima patitur corpori coniuncta, quia secundum se ei competit, vt interire non possit.

¶ 2. Præter. Omne quod dat alteri perfectionem, est eo præstantius: sed corpus dat animæ perfectionem, nam anima vnitur corpori ad hoc quod ibi concietur, ergo corpus est præstantius animæ & magis anima potest per se pati a corpore cui vnitur.

¶ 3. Præter. Anima mouetur secundum locum per accidens: quia per accidens est in loco in quantum corpus per se, sed forma vel qualitas quæ non mouetur per se, non videtur in esse anime per accidens, cum ergo passio sit secundum formam vel qualitatem, quia est secundum motum alterationis videtur quod anima in corpore nō possit pati per accidens.

¶ 4. Præter. Moueri per accidens distinguitur contra moueri secundum partem, ut patet in 5. Physicorum anima est pars compositi quod per se mouetur, ut patet in 1. de Anima, ergo non debet dici moueri per accidens: sed sicut pars ad motum totius.

¶ 5. Præter. Illud, quod est per se, prius est eo quod est per accidens: sed in passionibus anima prius est, quod est ex parte anime, quam quod est ex parte corporis: quia ex apprehensione & appetitu anime tractatur corpus, ut patet in ira, timore, & alijs huiusmodi, ergo non est dicendum, qd istis passionibus anima patitur per accidens & corpus per se.

¶ 6. Præter. In vnoquoque principalis est id, quod est materiale in ipso quod est materiale in eo: sed in passionibus anime quod est ex parte anime formale est, quod est ex parte corporis, materiale hæc n. est formalis definitio ira, ira est appetitus in vindictā hæc uero materialis, ira est accessio sanguinis circa cor, ergo in hmoi passionibus principalis est quod est ex parte anime, quod est ex parte corporis, & sic idē quod prius.

¶ 7. Præter. Sicut gaudiū & tristitia & hmoi passionibus anime non in sunt anime sine corpore, ita nec timor, sed non dicitur quod anima sentiat per accidens, ergo nec debet dici quod anima per accidens patitur.

SECVNDO, Passio motus quidam est secundum alterationem, ut dictum est, proprie accipiendo passionem: sed anima non alteratur nisi per accidens, ergo nec patitur, nisi per accidens.

¶ 2. Præter. Virtutes anime nō sunt perfectiores, quā ipsa anime substantia: sed fm Phil. in 1. de Anima, virtutes anime senescunt per se: sed solum pp defectum corporis, ergo nec anima patitur per se, sed solum per accidens.

¶ 3. Præter.